

Hitta hem i exilen

Bristen på ny litteratur av de nya svenskarna, invandrarna och flyktingarna, har påpekats i flera sammanhang. Här finns uppenbarligen röster som inte blir hörda, perspektiv som borde men inte blir synliga i den litterära offentligheten, historier att berättas och erfarenheter att gestalta. Men kanske är frågan för tidigt väckt.

Sverige kan inte få den postkoloniala litteratur som representeras av författare som Salman Rushdie, Tahar Ben Jelloun, Jamaica Kincaid och Derek Walcott. Vi har aldrig haft kolonier, och vårt språk och vår kulturhistoria har aldrig varit curriculum vid universitet på andra sidan jordklotet. Invandrarens första möte med svenska språket sker vid passpolisen, och därtill från till bokförlagen och ett litet språkområdes snävt tillmätta kulturliv är vägen mycket lång.

Kanske kommer vägen först med andra eller tredje generationen, den som i verklig mening är flerkulturell och multikulturell, och som fullt ut reflekterat över de mänskliga konsekvenserna av

sin position. Sådana tecken kan man börja skönja just nu.

En flykting har dock gått den svåraste vägen, och det på enastående kort tid. Iranskan Nahid (pseud) berättar i sin bok *De sönderrivna bilderna* om hur hon av en slump hamnade i Sverige, och det på en grammatiskt oklanderlig, lättflytande och vacker svenska.

Boken är inget skönlitterärt verk, utan en enkel och okonstlad blundning av personliga erinringar, tankar och fragmenta-

riska dagboksblad. Nahid är en vänsterradikal oppositionell under shahen, som efter Khomeinis maktövertagande tvingas fly. Skildringen av flykten via Turkiet och dåvarande Jugoslavien är dramatisk och spännande, och redogörelsen för tillvaron i Sverige illustrerar åtskilligt av exilens främlingskap och smärta. Livfulla barndomsminnen från Iran kontrasteras mot intryck av det nya landet, från svenskundervisning och segregerad arbetsmarknad.

Det är personligt och varmt, känslösamt och rörande utan att för ett ögonblick vara sentimentalt, självkritiskt och samhällskritiskt på samma gång. Kulturkrockar och diskriminering finns med som oundvikliga inslag, och här finns många illustrativa bilder av all den förnedring som drabbar en flykting: från hemlandets rädsla och terror via flyktens fysiska umbäranden till den dumdryga svenska vardagsrasismen.

Men Nahids bok har också en ljus och hoppfull ton. Hon förefaller beundransvärt fri från bitterhet, och hennes kärlek till sitt nya hemland är

visserligen långt ifrån oreserverad, men ändå högst påtaglig.

Man kan möjligen invända att Nahid har ett utgångsläge som i någon mån underlättar hennes inträde i en ny kulturkrets. Hon har akademiska studier, politisk medvetenhet och intellektuella redskap för att förstå sin situation med sig i flyktingbagaget.

Hon har dessutom en uppenbar språkgäva, stora språkkunskaper och ett förgrenat kontaktnät av exilvänner i Europa som stöd. Hennes berättelse kunde sett annorlunda ut om hon varit en somalisk analfabet som tvingats ut i förortsgettonas arbetslöshet och hopplöshet.

Men hennes bok är ändå en inbjudande början på något nytt och väsentligt. Den multikulturella personlighetens splittade existens är sig nog rätt lik i sina grunddrag, vare sig man är akademiker eller bonde. För alla kan dess smärta balanseras av känslor av tillhörighet och acceptans, av något som kan kallas "hem", av det som varje människa måste ha. Det är kanske den viktigaste lärdomen av Nahids fina och djupt mänskliga bok.

Björn Gunnarsson

**Kärleken till
det nya
hemlandet är
visserligen
långt ifrån
oreserverad,
men ändå
högst
påtaglig**

Huvudpersonen i Nahids roman är en flykting med goda förutsättningar.

Nahid
De sönderrivna
bilderna
BonnierAlba